

הגמרא מביאה גירסא אחרת לשכר שהוא זוכה: **אית דאמר, אויבין**
נפלין לפניו כפי שנפלו לפני שבט יוסף, דכתיב בברכת משה לשבט
יוסף (דברים לג יז) 'בכור שורו דדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים
ינגח יחדו אפסי ארץ' – בקרניו ינגח וישמיד את כל האויבים עד קצות
הארץ, וזוכה לבינה (להיות מבין דבר מתוך דבר) **פיששקר, דכתיב**
(דברי הימים א' יב לג) 'ומכני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה
יעשה ישראל'.

הדרן עלך ארבעה אבות:

נתבאר בדברי המשנה לעיל (טו): שישנם חמשה סוגי מויקים שהינם
מועדים לשלם נזק שלם: שן, רגל, קרן לאחר שנגח בה השור שלש
פעמים, קרן ברשות הניזק לדעת רבי טרפון, ואדם המוזיק. בפרק זה
יתבאר הדינים של כל אחד מחמשת המועדים הללו. המשנה
הראשונה פותחת בדיני הרגל.

משנה

כיצד הרגל מועדת – לאיזה ענין נידונית הרגל כמועדת, לשכר בדרך
הלוקה – שאם משברת ברגליה בתוך כדי הילוכה, הרי היא מועדת
לשלם נזק שלם.
הבהמה מועדת להלך בדרךה ולשכר – שאם שיברה בדרך הילוכה
הרי היא מועדת לשלם נזק שלם.
המשנה מונה שני אופנים שהבהמה מוזיקה ברגליה, ואף על פי כן אינה
משלמת אלא חצי נזק:
היתה הבהמה מבעטת בכלים, או שהיו צרורות מנתזין מתחת
רגליה – שהלכה כדרכה על גבי אבנים וניתזו מתחת רגליה ועל ידי
כך שברה את הכלים, בשני אופנים אלו בעל הבהמה משלם חצי נזק
בלבד.
ובטעם הדבר יש חילוק בין שני האופנים. באופן הראשון אינה משלמת
משום 'רגל' אלא משום 'קרן', ואף שהזיקה ברגליה, מכל מקום מאחר
שאינן דרכה לבעוט שינוי הוא, ותולדת קרן, ולפיכך אין הבעלים
משלם אלא חצי נזק כדין קרן. אמנם באופן השני שהתזו צרורות,
היה זה כשהלכה כדרכה, ותולדת רגל הוא, ומכל מקום הלכה היא
למשה מסיני שאם לא הזיקה הבהמה בגופה אלא בדבר הניתז מכוחה,
אין הבעלים משלמים אלא חצי נזק.
ולפיכך, בהמה שדרךה על הכלי ושברתו, ונפל שבר ממנו על כלי
אחר ושברו, הדין הוא שעל הכלי הראשון משלם הבעלים נזק שלם,
שהרי שברתו ברגליה ממש, ועל הכלי האחרון משלם חצי נזק,
מאחר שלא שברתו בגופה אלא מכוחה נשבר.
מוסיפה המשנה, שדין זה שהרגל מועדת היא אינו רק בבהמה, אלא
אף התרנגולין מועדין להלך בדרךן ולשכר בדרך הילוכן, ומשלמים
הבעלים נזק שלם.
אך אם היה דליל – חפץ כלשהו, קשור ברגליו של התרנגול, וזרק
התרנגול חפץ זה על הכלים ונשברו, או שהיה התרנגול מתהם –
מרקד, ועל ידי כך היה מתזו צרורות ומשבר את הכלים, משלם בעל
התרנגול חצי נזק, מאחר שלא שברם התרנגול בגופו, אלא מכוחו
נשברו:

וחד אמר שבעה ימים ואמר לה – ויש אומרים שלשים יום.
הנו רבנן, נאמר (דברי הימים ב' לב לג) 'וכבוד עשו לו במותו',
ומבאת הברייתא, זה חזקיה מלך יהודה שיצאו לפניו – לפני מיטתו
שלשים וששה אלף חלוצי קתה – קרועי בגדים עד שנראה כתפיהם,
דברי רבי יהודה. אמר לו רבי נחמיה, והלא לפני אחאב עשו כן
ואין זה כבוד מיוחד לחזקיה. אלא אמר רבי נחמיה, שהניחו ספר
תורה על מפתח ואמרו קיים זה – חזקיה מה שכתוב בזה – בתורה.
מקשה הגמרא: והאידנא נמי עבדינן הכי – והרי גם עכשיו בזמנינו
עושים כן, שמוציאים ספר תורה לפני מיטתו של אדם גדול, ובמה
מיוחד הכבוד שעשו לחזקיה. מתרצת הגמרא: אפיון מפקינן – אמנם
מוציאים אנו ספר תורה בהלווייתו של אדם גדול, אבל אנוחי לא
מנחינן – אין מניחים אותו על מיטתו, ורק אצל חזקיה הניחו על המטה.
ואיכעית אימא, אנוחי נמי מנחינן – גם מניחים בזמנינו את הספר על
מיטת אדם גדול, אבל 'קיים' זה מה שכתוב בזה' לא אמרינן, ורק על
חזקיה אמרו כן.

הגמרא מביאה תירוץ אחר: **אמר רבה בר בר חנה, הוה אוילנא**
בהריה דרבי יוחנן – הייתי מהלך עם רבי יוחנן כדי למשאל שבעה
לשאל ממנו הלכות. פעם אחת כי הוה ציל – כאשר היה נכנס רבי
יוחנן לבית הכסא ויצא והוה בעינא מיניה מלתא – ושאלתי אותו
את פירוש שמעתי זו לא פשיט לן – לא ענה לי עד דמשי ידיה – עד
שרחץ ידיו ומנח תפילין ומכרה ברכת התפילין, והדר אמר לן –
ואחר כך אמר לי שבזמנינו אפילו קיים אמרינן בהלווייתו של אדם
גדול, אך לימד לאחרים שהוא חשוב מ'קיים' לא אמרינן, ורק על
חזקיה אמרו שאף לימד לאחרים.

הגמרא מקשה על העולה מתשובתו של רבי יוחנן שללמד תורה
לאחרים הוא מעלה יותר מקיום המצוות. מקשה הגמרא: **והאמר מר**
ברבייתא, גדול למוד תורה שהלמוד מביא לידי מעשה, ומאחר
שחשיבות הלימוד הוא משום שמביא לידי מעשה נמצא שהמעשה
דהיינו קיום המצוות שהוא תכלית הלימוד, חשוב יותר מהלימוד.
מתרצת הגמרא: **לא קשיא, הא למיגמר – כאשר לומד לעצמו,**
תכלית לימודו היא המעשה ולכן המעשה חשוב יותר, הא לאמרינן –
אבל ללמד לאחרים חשוב יותר מקיום המצוות, כיון שבוז מביא את
הרבים לידי מעשה.

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, מאי דכתיב – מה שכתוב
(ישעיה לב ב) 'אשר יבן ודעי על כל מים משלחי רגל השור
והחמור', מלמד שכל העוסק בתורה ובמילות חסדים, זוכה
לנחלת שני שבטים – יוסף ויששכר שנמשלו לשור וחמור. ומפרש רבי
יוחנן, גמילות חסדים מרומז במה שנאמר 'אשר יבן ודעי', ואין ודעיה
אלא צדקה, שנאמר (הושע י ב) 'ורעו לכם לצדקה וקצרו לפי
חסד', ומה שנאמר 'על כל מים' מרמז על עסק התורה, לפי שאין מים
אלא תורה שנאמר (ישעיה נה א) 'הוי כל צמא לבו למים' דהיינו
לתורה, וזוכה לנחלת שני שבטים, היינו שזוכה לבינה – לחן
ביוסף, דכתיב בברכת יעקב (בראשית מט כב) 'בן פרת – בן חן יוסף
וגו' בנות צערה עלי שור – שבנות מצרים היו צועדות על החומה כדי
להסתכל ביפיו. וזוכה לנחלת יששכר שהיא עושר ונכסים, דכתיב
(בראשית מט יד) 'יששכר חמר גרם'.

אגרות קודש

ב"ה, א' סיון, תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שאלתו אם הסכום שהפרישו הוא וזוגתו שיחיו לצדקה, אפשר לקנות בהם ספרים

או ליתנם לאיזה קופה של צדקה:

המשך בעמוד הבא

בבא קמא דף יז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) רלא

גמרא

אמר ליה רבינא לרבא, היינו רגל היינו בהמה – מדוע הוצרכה
המשנה לכפול ולומר 'הרגל מועדת לשבר בדרך הילוכה', ולאחר מכן
'הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר', הלא ענין אחד הוא.
מתרצת הגמרא: אמר ליה רבא לרבינא, תנא אבות וקתני תולדות
– המשנה משמיעה תחילה את עיקר החיוב של רגל, שהוא אחד
מאבות נזיקין, ולאחר מכן משמיעה את הדברים שחייבים עליהם
משום תולדה של רגל. דהיינו, תחילת דברי המשנה 'הרגל מועדת
לשבר בדרך הילוכה', הוא עיקר דין רגל שמזיקה הבהמה ברגליה
בדרך הילוכה, והמשך דברי המשנה 'הבהמה מועדת להלך כדרכה
ולשבר', היינו כשהזיקה הבהמה דרך הילוכה בגופה או בשערה,
שבאופן זה חיובם של הבעלים הוא משום תולדה של רגל.
שב רבינא והקשה לרבא על תירוצו: אלא מעתה לפי דברך שתחילה
מבארת המשנה את אב המזיק ולאחר מכן את תולדותיו, כיצד ניתן
לבאר את הסיפא – המשנה להלן (יט): קתני – שבה נאמר 'השן
מועדת לאכול את הראוי לה, הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות',
הרי שם לא ניתן לבאר 'השן מועדת' היינו אב המזיק, ואילו 'הבהמה
מועדת' הכולנה לתולדות שן, דמאי אבות ומאי תולדות איכא, הלא
בכל ענייני אכילה החיוב הוא משום שן עצמה ולא משום תולדותיה.
הנה קמהדר ליה בכדיחותא – השיב רבא לרבינא בשחוק, ואמר ליה,
אנא שנאי תדא ואת שני תדא – אני בארתי משנה אחת, דהיינו את
משנתניו העוסקת בדיני רגל, ואף אתה עליך ליישב משנה אחת,
דהיינו את המשנה להלן העוסקת בדיני שן.
מבשרת הגמרא: ונעקא מאי – כיצד באמת ניתן לבאר את כפילות
הדברים במשנה להלן. אמר רב אשי, תנא בתחילה שן דהיה, ולאחר
מכן קתני שן דההמה, דהיינו, בתחילה פותחת המשנה 'השן מועדת
לאכול את הראוי לה', והכוונה בזה לשן של חיה, ולאחר מכן ממשכה
המשנה 'הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות', ללמדנו חיוב זה בשן
של בהמה. והעם שהוצרך התנא להשמיענו דין זה הן בשן בהמה והן
בשן חיה, משום דלקא דעתך אמינא 'ישלח את בעירה' (שמות כב
ד) פתיב – שמאחר והכתוב העוסק בדין חיוב שן נקט את תיבת
'בעירה' שהיא תרגום של תיבת 'בהמה', לפיכך יש לומר בהמה אין
היה לא – שאין אדם חייב על נזק שן של חיה, קא משמע לן התנא
דחיה בבבלי בהמה.
מקשה הגמרא: אי הכי ששן בהמה הוא מפורש בפסוק ושן חיה אינו
נלמד אלא מדרשה, הא מבעי ליה למיתני ברישא – היה לתנא
לשנות תחילה דין שן בהמה.
ומתרצת: תא – שן חיה, דאתא ליה מדרשא חביבא ליה לתנא,
ולפיכך הקדים לשנותו קודם דין שן בהמה.
שבה הגמרא ומקשה: אי הכי שדין הנלמד מדרשה חביב הוא לשנותו
תחילה, רישא נמי – אף במשנתניו העוסקת בדיני רגל, ליתני תהיא
דלא פתיבא ברישא – היה לו לתנא להשמיענו תחילה 'הבהמה
מועדת להלך כדרכה ולשבר', בגופה או בשערה וכיוצא בזה, שחייב
משום תולדה של רגל, וחיוב זה אינו מפורש במקרא, ורק לאחר מכן
להשמיענו את עיקר דין רגל כשהזיקה הבהמה ברגליה במש.
מתרצת הגמרא: הכי השתא – וכי ניתן לדמות המשניות זו לזו, הנה
– לגבי שן, אידי ואידי אבות נינהו – בין שן חיה ובין שן בהמה חיובם
משום אב המזיק של שן, ולפיכך הך דאתא ליה מדרשא חביבא ליה
– התנא מקדים את שן חיה שחביבה לו משום שנלמדת מדרשה,
מאחר שאף היא חיובה משום אב המזיק, הלא – לגבי רגל, שביק אב
ותני תולדה – וכי ניתן לעזוב את עיקר דין אב המזיק של רגל ולפתוח
בדברים שחיובם הוא רק משום תולדה.
יתרוץ נוסף. איבעית אימא, אידי דסליק מרגל פתח כרגל – מאחר
שלעיל (טו) במשנה האחרונה של הפרק הקודם שנה התנא 'הרגל
מועדת', לפיכך אף במשנה זו פתח במה שסיים בפרק הקודם, דהיינו
ב'כיצד הרגל'.
הגמרא מביאה ברייתא באיזה אופן יש לחייב משום תולדה של רגל:

תנו רבנן, דין זה ששנינו במשנה שהבהמה מועדת להלך כדרכה
ולשבר, ביצה, בהמה שנכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה דרך
הלוכה, ובשערה דרך הלוכה, באופה שעליה, ובשליף – משא
שעליה, ובפרומפיה – רסן שפסיה, ובזוג – פעמון שפצאורה,
ותמור שהזיק במשא, בכל אחד מאופנים אלו משלם הבעלים נזק
שלם, שאופני הזיק אלו תולדה של רגל הם, שבשם שרגל הזיקה מצוי
ואין כוונתה להזיק, אף אלו כן. סומכוס אומר, בהמה שהתזיה
צורות – אבנים בדרך הילוכה והזיקה, וחור שיהיה נזר – מחט
בחוטמו באשפה והזיק, משלם בעליו נזק שלם.
מקשה הגמרא: הויק פשיטא שחייב בנזק שלם. ומתרצת: אלא אימא
חזיר שהיה נזר באשפה ותני צורות והזיק על ידי כוחו, משלם
בעליו נזק שלם, שכן דעת סומכוס לחייב נזק שלם אף בצורות.
שבה הגמרא ומקשה: צורות מאן דבר שמינה – וכי מי הזכיר מקדם
לכן את ענין צורות, שבה סומכוס לחלוק בזה ולומר שצורות משלם
נזק שלם.
ומתרצת: תסורי מחסרא והכי קתני, בנזק צורות כי אורחיהו –
שהלכה הבהמה כדרכה והתזיה צורות, משלם הבעלים חצי נזק, וכן
חור שיהיה נזר בחוטמו באשפה ותני צורות והזיק משלם חצי
נזק, מדין צורות של רגל. זו היא דעת תנא קמא. סומכוס אומר,
בהמה שהתזיה מהלכת והתזיה צורות והזיקה, וחור שיהיה נזר
באשפה ותני והזיק, משלם הבעלים נזק שלם, שכן לדעת סומכוס
דין הצורות כדין כל נזק רגל לשלם נזק שלם.
הגמרא מביאה ברייתו נוספת העוסקת בדין צורות: תנו רבנן,
תרגולין שהיו מפריחין – פורחים, עפים ממוקם למקום, ושברו
כלים ככנפיהן – על ידי שנגעו בכנפיהם בכלים, משלם הבעלים נזק
שלם כדין נזק רגל, אך אם שברו הכלים פרוח ששכנפיהן – שעל ידי
הרוח שנשבה מכנפיהם נפלו הכלים ונשברו, משלמין הבעלים חצי
נזק כדין צורות, שהרי לא הזיק הכלים בגופם אלא בכוחם. סומכוס
אומר משלמין נזק שלם, מאחר שלשיתו דין צורות כדין רגל
לשלם נזק שלם.
תניא אידך, תרגולין שהיו מהדסין – מרקדים על גבי עיפה ועל
גבי פירות ומינפו אותם או ניקרו בהם, משלם הבעלים נזק שלם
כדין נזק רגל. אך אם היו מרקדים על הארץ בסמון לעיסה או לפירות,
ועל ידי כך העלו עפר או צורות – אבנים מן הארץ על העיסה או
הפירות וטינופם והזיקום, משלמין הבעלים חצי נזק כדין צורות.
סומכוס אומר משלמין נזק שלם.
תניא אידך, תרגולין שהיה מפריחין – פורח, עוף ממוקם למקום,
ויצתה רוח מתחת כנפיו וישפירה את הכלים, משלם בעליו חצי
נזק כדין צורות. ומבארת הגמרא. סתמא כרגנן – שבברייתא זו
מבואר בסתם כדברי חכמים, שעל התזיה צורות משלם הבעלים חצי
נזק בלבד.
רבא מברר את טעמם של חכמים בדין צורות: אמר רבא, בשלמא
סומכוס קסבר כחו כגופו דמי – שית סומכוס הסובר שעל התזיה
צורות משלמים נזק שלם מבוארת היא, מאחר שסובר שנוק הנעשה
על ידי כוחה של הבהמה הרי הוא כאילו נעשה בגופה, ולפיכך יש
לחייב בזה נזק שלם כדין נזק הרגל, אלא רבנן הסוברים שבצורות
משלם חצי נזק, אין מבוארת שיתם, דאי כגופו דמי – אם סוברים
הם שנוק הנעשה בכוח הבהמה דינו כנוק הנעשה בגופה, אם כן כוליה
נזק כפי לשלם, ואי לא כגופו דמי, אם כן אפילו חצי נזק נמי לא
לשלם.
הדר אמר רבא לעולם יש לומר שלדעת חכמים כוח כגופו דמי,
ומעיקר הדין היה על הבעלים לשלם נזק שלם, וחצי נזק צורות
הלקתא גמירי לה – אלא שמאמרה הלכה למשה מסיני שאין
משלמים על כך אלא חצי נזק בלבד.
רבא מבאר כלל בדיני צורות: אמר רבא, כל אופן שפגם הנוגע
בטהור יהא הלא טמא, דהיינו, נגע חוב עצמו בטהור, או באופן
כזה בנקיין של בהמה משלם הבעלים נזק שלם מדין רגל, שאם

לדונו כצורות ואין הבעלים משלמים אלא חצי נזק.
הגמרא מנסה לפשוט ספק זה מדברי רבה: **תַּפְשׁוּטָא לִיה** לספק זה
מִדְרָבָה, דְּאָמַר רַבָּה אדם שֶׁרָק כָּלִי של חבירו **מֵרָאשׁ הֵגַ, וְכֵא** אדם
אַחֵר וְשִׁבְרֵהוּ לכלי זה כְּמִקְל קודם שהגיע לקרקע, **פְּטוּר** השובר וחיוב
הזורק, **דְּאָמַרְיִין לִיה** לבעל הכלי, **מֵנָּה תְּבִירָא תִּבְר** – כלי שבור שבר,
שמשעה שנזרק הכלי מראש הגג כבר נידון הוא כשבור, ולפיכך יש
לחייב את הזורק ולא את השובר. ומוכח מדברי רבה, שיש לדון את
סוף המעשה כאילו נעשה כבר בתחילתו, ואם כן אף לענין ספיקו של
רבא יש לומר כן, שמשעה שדרס התרנגול על הכלי נידון הוא כשבור,
ולפיכך יש לחייב הבעלים נזק שלם כדן רגל, ולא חצי נזק כדן
צורות.
דוחה הגמרא, **לְרַבָּה פְּשִׁיטָא לִיה לְרַבָּא מַפְעִיָא לִיה** – לרבה אכן היה
פשוט הדבר שיש לדון את סוף המעשה כאילו נעשה כבר בתחילתו,
ולדבריו, כשזרק התרנגול את הכלי ונשבר לאחר מכן יש לחייב
הבעלים נזק שלם, אך רבא נסתפק בענין זה.
הגמרא מנסה לפשוט את ספיקו של רבא מדברי הברייתא: **תָּא שְׁמַע,**
יְהִידִים – אם שבר התרנגול כלי על ידי רקידתו, **אִינוּ מוֹעֵד** לכך ואינו
משלם נזק שלם, **וְיֵשׁ אוֹמְרִים תְּרִי זֶה מוֹעֵד**.
מבררת הגמרא: **יְהִידִים סִלְקָא דַּעְתָּה** – וכי תעלה על דעתך שאם רקד
התרנגול על כלי ושבירו לא ישלמו הבעלים נזק שלם, הלא אין זה
שינוי ונזקי רגל ממש הוא. **אֱלָא לָאו** כוונת הברייתא היא **לְהִידִים**
וְהַתִּין – שרקד התרנגול על הכלי, ועל ידי כך ניתו הכלי ונתגלגל
למקום אחר ונשבר שם. **וְכֵהָא קַמְפְּלָגִי, דִּמְר סָבַר בְּתַר מַעֲיָרָא**
אֱלִיָּין – דעת היש אומרים הסוברים שמועד הוא לשלם נזק שלם
היא, שיש לדון את סוף המעשה כאילו נעשה כבר בתחילתו, ולפיכך
משעה שהתין התרנגול את הכלי נידון הוא כשבור, ונמצא ששברו
בגופו ומשלם בעליו נזק שלם, **וְיִמְר סָבַר בְּתַר תִּבְר מֵנָּה אֱלִיָּין** –
דעת תנא קמא הסובר שאינו מועד היא, שיש לילך לפי שעת שבירת
הכלי, ומאחר שבשעה זו לא דרס עליו התרנגול בגופו, אין לדונו כנזקי
רגל אלא כנזקי צורות, ולפיכך אינו מועד לשלם נזק שלם אלא חצי
נזק בלבד.
דוחה הגמרא: **לֹא** – אין הברייתא עוסקת באופן שהתין התרנגול את
הכלי עצמו.

הזיקה הבהמה בגופה יש בזה חיוב נזק שלם. **וְכָל** אופן שֶׁכָּבֹה הנוגע
בטהור יהא הלה **מְהוּר**, דהיינו, אם זרק הזב איזה חפץ על הטהור, אזי
באופן כזה **בְּנִקְיִין** של בהמה **מִשְׁלֵם** הבעלים **חֲצִי נֹזֶק**, שאם הזיקה
הבהמה בכוחה ולא בגופה, וכגון שהתזיה צורות על כלי ושבירתו, אין
הבעלים משלמים אלא חצי נזק, וכדעת חכמים, שהלכה היא למשה
מסיני שעל נזקי צורות משלמים הבעלים חצי נזק.
מקשה הגמרא: **וְרַבָּא צְרוּרוֹת אָתָּא לְאִשְׁמוּעֵיָן** – וכי רבא בא
להשמיענו שעל נזקי צורות משלמים חצי נזק, הלא דין זה כבר נשנה
במשנתנו.
ומתרת: **לֹא, רַבָּא עֲנִלָּה מוֹשְׁבַת בְּקָרוֹן קָא מַשְׁמַע לָן** – כוונת רבא
להשמיענו דין חדש, שאם היה קרון קשור לַעֲנִלָּה, ומשבתו בדרך
הילוכה על גבי הכלים ונשברו, חייבים הבעלים לשלם נזק שלם מדין
רגל, ואין דנים נזק זה כצורות, שהלא אף בזב שהיה יושב בקרון הדין
כן, שאם דרס הקרון על גבי כלים הרי הם טמאים משום מדרס הזב.
הגמרא מביאה ברייתא כדברי רבא: **תֵּנִיָּא פּוֹתִיָּה דְרַבָּא, בְּהִמָּה**
מוֹעֲדַת לְשִׁבְרֵה דְרָדָּה הַלּוֹכָה, כִּיצַד, בְּהִמָּה שֶׁנִּכְנְסָה לְחִצְרֵה הַנִּזְיָן
וְהַיָּקָה בְּנוֹפֶה דְרָדָּה הַלּוֹכָה, וּבִשְׁעָרֶה דְרָדָּה הַלּוֹכָה, בְּאוֹפְהָ שְׁעָלֶיהָ,
וּבִשְׁלֶיהָ – משא **שְׁעָלֶיהָ, וּבִפְרִימָכֶיהָ** – רסן **שְׁבִפְיָה, וְכוּן** –
פעמון **שֶׁבִצְנֹאֲרָה, וְהַמּוֹר** שהזיק **בְּמִשְׁאֵל, וְעִנְלָה מוֹשְׁבַת בְּקָרוֹן**
על גבי כלים ושיבירם, בכל אחד מאופנים אלו **מִשְׁלֵם** הבעלים **נֹזֶק**
שְׁלֵם משום תולדות רגל. ולמדנים אנו מברייתא זו כדברי רבא, שעֲנִלָּה
המושבת קרוי על גבי כלים ושיבירם, משלמים הבעלים נזק שלם.
ברייתא נוספת העוסקת בדין נזקי רגל: **תֵּנּוּ רִבְּנָן, תְּרַנְגוּלִים שְׁהִיוּ**
מְחַטְטִין – מנקרים **בְּחֶבֶל** שהיה קשור בו **רָלִי, וְעַל יְדֵי נִיקוּרִם נִפְסַק**
– נחתרו הַחֶבֶל וְנִשְׁבַּר הָרָלִי, מִשְׁלִמִין הבעלים **נֹזֶק שְׁלֵם** כדן נזקי
רגל, שכן דרך התרנגולים לנקר, ואין דנים את שבירת הדלי כנזקי
צורות.
ספק בדין נזקי רגל: **בְּעֵי רַבָּא, בהמה שדָּרְסָה עַל כָּלִי וְלֹא שִׁכְרָתָה,**
וְנִתְגַּלְגַּל הכלי על ידי דריסתה **לְמָקוֹם אַחֵר וְנִשְׁבַּר שֵׁם, מְהוּ** – כיצד
יש לדון נזק זה, **בְּתַר מַעֲיָרָא אֱלִיָּא וְנוֹפִיָּה הוּא** – האם יש לדון
לפי תחילת המעשה שדרסה הבהמה על הכלי בגופה, ולפיכך יש
לחייב הבעלים נזק שלם מדין רגל, או **לְמָא בְּתַר תִּבְר מֵנָּה אֱלִיָּא**
וְצְרוּרוֹת נִינְהוּ – או שמא יש לדון לפי שעת שבירת הכלי, ובאותה
שעה לא נשבר הכלי על ידי גוף הבהמה אלא מכווה, ולפיכך יש